

Po stopách spoločnej histórie 20. storočia - Funkcionalizmus
Výhradnú zodpovednosť za obsah tejto publikácie nesú jej autori a nedá sa stotožniť s oficiálnym stanoviskom Európskej únie

FUNKCIONALIZMUS

CENTRÁ MODERNY V MEDZIVOJNOVOM OBDOBÍ – funkcionalizmus v Československu

Akad.arch. Ing. Igor Mrva

2025

Funkcionalizmu v Československu

Nástup funkcionalizmu v novovzniknutom štáte

- Novovzniknutý československý štát hľadal po prvej svetovej vojne svoju identitu. Okrem iného sa chcel dištancovať od rakúskeho baroka a maďarskej secesie. S funkcionalizmom prišlo niečo, čo bolo iné ako bombastické stavby Rakúsko-Uhorska a s čím sa architekti tej doby rýchlo stotožnili.
- Vďaka priaznivým politickým okolnostiam sa dostal funkcionalizmus v Československu do čela modernej architektúry v Európe. Pokiaľ v Nemecku jeho rozmach zastavil nástup fašizmu, v Rusku ho odmietol bolševický režim.
- V Československu sa funkcionalizmus rozvíjal nie len v medzivojnovom období, ale aj počas vojny a ešte krátky čas po nej. Až do nástupu Socialistického realizmu.
- Úspech funkcionalizmu spočíval aj v tom, že začal myslieť na blaho ľudí najmä v bytovej otázke. Toto myslenie provokovalo k novým materiálovým konštrukčným a dispozičným riešeniam.

Funkcionalizmus v Československu

Kontakt s čelnými představiteli evropské architektury

Po vzniku Československa domácí architektonická scéna udržela trvalý kontakt s takými osobnostmi architektury jako byli:

- A.Loos – vila Dr. Müllera v Praze 1929-30
- Mies van der Rohe – vila Tugendhat v Brně 1929-30
- P. Behrens – synagoga v Žiline 1928
- Le Corbusier – účast při urbanistickom plánování priemyselného mesta Zlínu, podľa regulačného plánu F.M. Gahuru 1932-34

Výstavba nového priemyselného mesta bolo v Európskych pomeroch celkom ojedinelé. Úsporná technológia nosného železobetónového skeletu s výplňovým režným tehlovým murivom dala mestu jednotný slohový charakter, ktorý sa udržal aj po druhej svetovej vojne.

Funkcionalizmus v Československu

A.Loos – vila Dr. Müllera v Prahe 1929-30

Funkcionalizmu v Československu

Mies van der Rohe – vila Tugendhat v Brně 1929-30

Funkcionalizmus v Československu

Mies van der Rohe – vila Tugendhat v Brně 1929-30, národní kulturní památka

Funkcionalizmus v Československu

P. Behrens, synagoga v Žiline 1928

Funkcionalizmus v Československu

„Baťov“ Zlín

Funkcionalizmus v Československu

Domáca architektonická scéna

V povojnovom období sa dostávali do popredia sociálne témy. Bola to predovšetkým otázka bývania a minimálneho bytu, ktoré podnietili výstavbu prvých bytových komplexov v Prahe, Bratislave a Brne. Potreby a otázky bytovej výstavby viedli po roku 1930 aj k vypracovaniu viacerých návrhov kolektívnych domov architektmi Levé fronty, ktorí stáli na čele progresívnych snáh československej medzivojnovavej avantgardy.

Okrem bytovej výstavby sa stavali aj všetky ostatné typy stavieb: školy, liečebné ústavy, obchodné domy, vily atď.

Funkcionalizmus v Československu

Teoretické základy funkcionalizmu na našom území rozvíjal predovšetkým pražský časopis Stavba, založený v roku 1921 a vedený architektom Oldřichem Starým. Neskôr, v roku 1924 sa pripojil aj Klub architektů. V programe Stavby a Klubu architektů bol kladený dôraz na sociálne aspekty architektúry, ktorá má v plnej miere zodpovedať potrebám doby.

Popri Prahe sa v polovici dvadsiatych rokov dvadsiateho storočia stalo veľkým a aj vo svete známym strediskom funkcionalistickej architektúry v Československu Brno. A to predovšetkým zásluhou architektov Bohuslava Fuchsa, Emila Králíka, Jana Víška a ďalších architektov, ktorí sa v roku 1928 zúčastnili na výstavbe brnenského výstaviska.

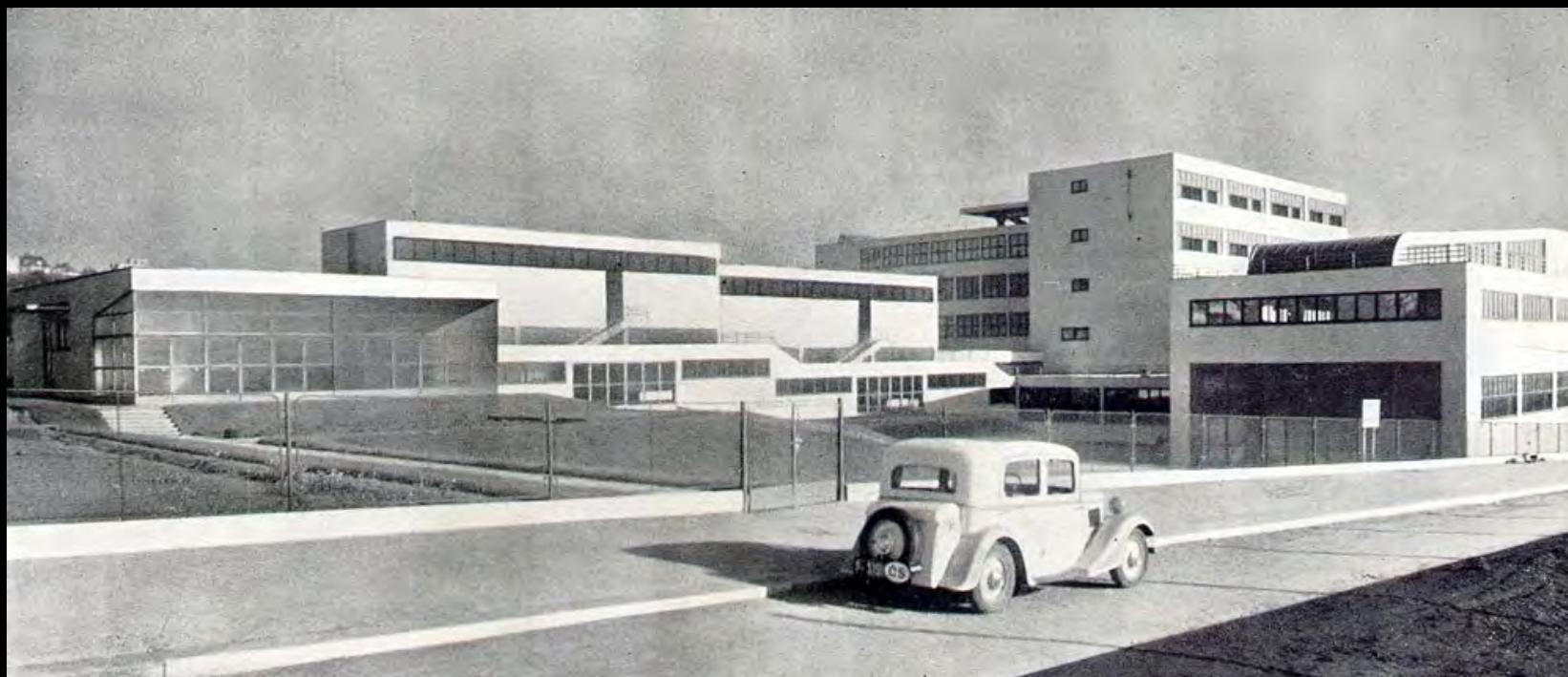
Funkcionalizmus v Československu

Hotel Avion, Brno, B. Fuchs, 1938, národná kultúrna pamiatka

Funkcionalizmus v Československu

Francúzská škola v Prahe, J. Gillar 1935

Funkcionalizmus v Československu

Sanatórium vo Vyšných Hágoch, F.A. Libra, J. Kan 1932-38

Funkcionalizmus v Československu

Bíla Labuť, Praha J. Hrubý, J. Kitrich 1939

Funkcionalizmus v Československu

Kostol sv. Václava v Prahe, J. Gočár 1928

Funkcionalizmus v Československu

Vila Tugendhad v Brně, Ludwig Mies van der Rohe 1929-30, národní kulturní památka

Funkcionalizmu v Československu

Vila Tugendhad v Brne, Ludwig Miese van der Rohe 1929-30, národná kultúrna pamiatka

Funkcionalizmus v Československu

Vila Tugendhad v Brně, Ludwig Mies van der Rohe 1929-30, národní kulturní památka

Funkcionalizmus v Československu

Český architekti tvoriaci aj na Slovensku

Medzi českých architektov tvoriacich na Slovensku, alebo aj na Slovensku patria:

- Bohuslav Fuchs
Kúpalisko Zelená Žaba v Tr. Tepliciach, 1935
- Jaromír Krejcar
Liečebný dom Machnáč v Tr. Tepliciach, 1929-32
- Vladimír Karfík
Obchodný dom BAŽA v Bratislave, 1930
- Alois Balán a Jiří Grossman
Okresná sociálna poisťovňa, neskôr nemocnica na Bezručovej ul. v Bratislave, 1930-39
Okresná nemocenská poisťovňa Banská Bystrica, 1930

Funkcionalizmus v Československu

Bohuslav Fuchs, Kúpalisko Zelená Žaba v Tr. Tepliciach, 1935, národná kultúrna pamiatka

Funkcionalizmus v Československu

Jaromír Krejcar , Liečebný dom Machnáč v Tr. Tepliciach, 1929-32
národná kultúrna pamiatka

Funkcionalizmus v Československu

Jaromír Krejcar , Liečebný dom Machnáč v Tr. Tepliciach, 1929-32 národná kultúrna pamiatka

Funkcionalizmus v Československu

Vladimír Karfík, Obchodný dom BAĽA v Bratislave, 1930

Funkcionalizmus v Československu

A. Balán, J. Grossman
O.S.P. Banská Bystrica 1930

A. Balán, J. Grossman
O.N.P. Bratislava 1930-39

Funkcionalizmus v Československu

Slovenský architekti

- Emil Beluš
Kolonádny most v Piešťanoch, 1930-39
Národná banka Československá, Bratislava, 1930-39
Družstevný dom Bratislava, 1934-39
- Fridrich Weinwurm
Obytný súbor Nová Doba, Bratislava, 1932
- Klement Šillinger
Univerzitný internát Lafranconi, Bratislava, 1928-33
- Christian Ludwig
Obchodný a obytný dom Manderla, Bratislava, 1930-33
- Jozef Marek
Obytný dom Avion, 1931-32

Funkcionalizmus v Československu

Emil Beluš, Kolonádny most v Piešťanoch, 1930-39, národná kultúrna pamiatka

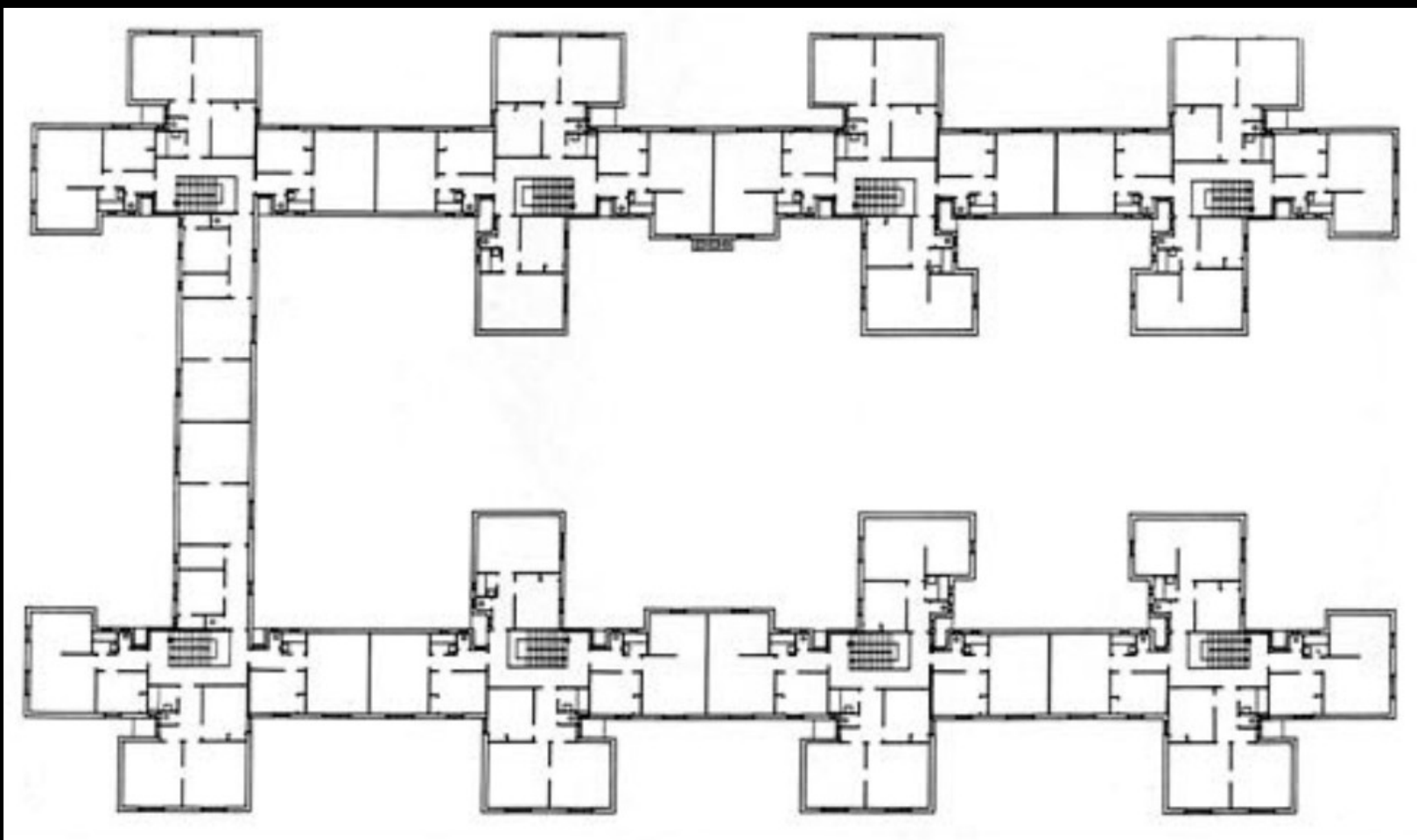
Funkcionalizmus v Československu

Emil Beluš, Družstevný dom Bratislava, 1934-39

Funkcionalizmus v Československu

Fridrich Weinwurm, Obytný súbor Nová Doba, Bratislava, 1932

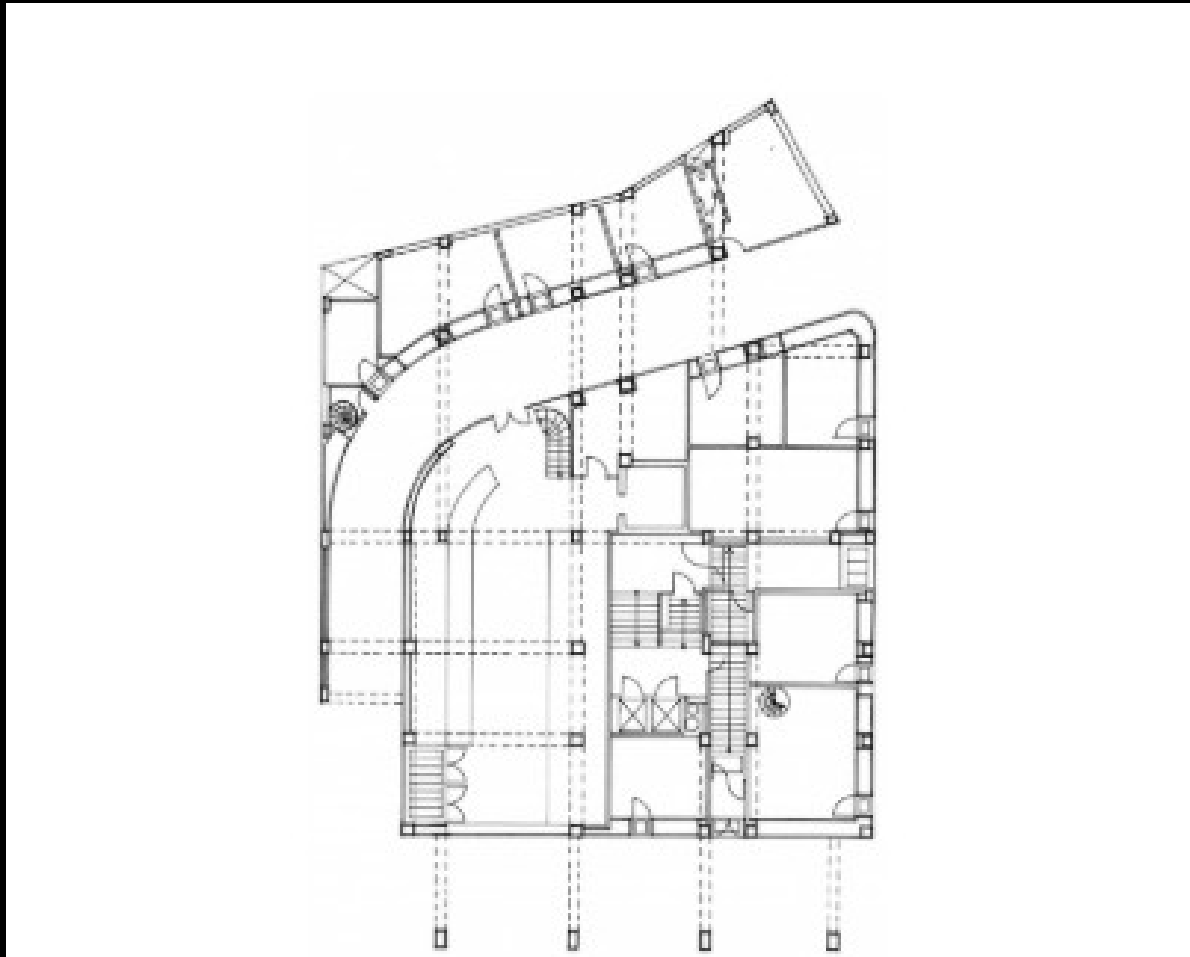
Funkcionalizmus v Československu

Fridrich Weinwurm, Obytný súbor Nová Doba, Bratislava, 1932

Funkcionalizmus v Československu

- Christian Ludwig, Obchodný a obytný dom Manderla, Bratislava, 1930-33

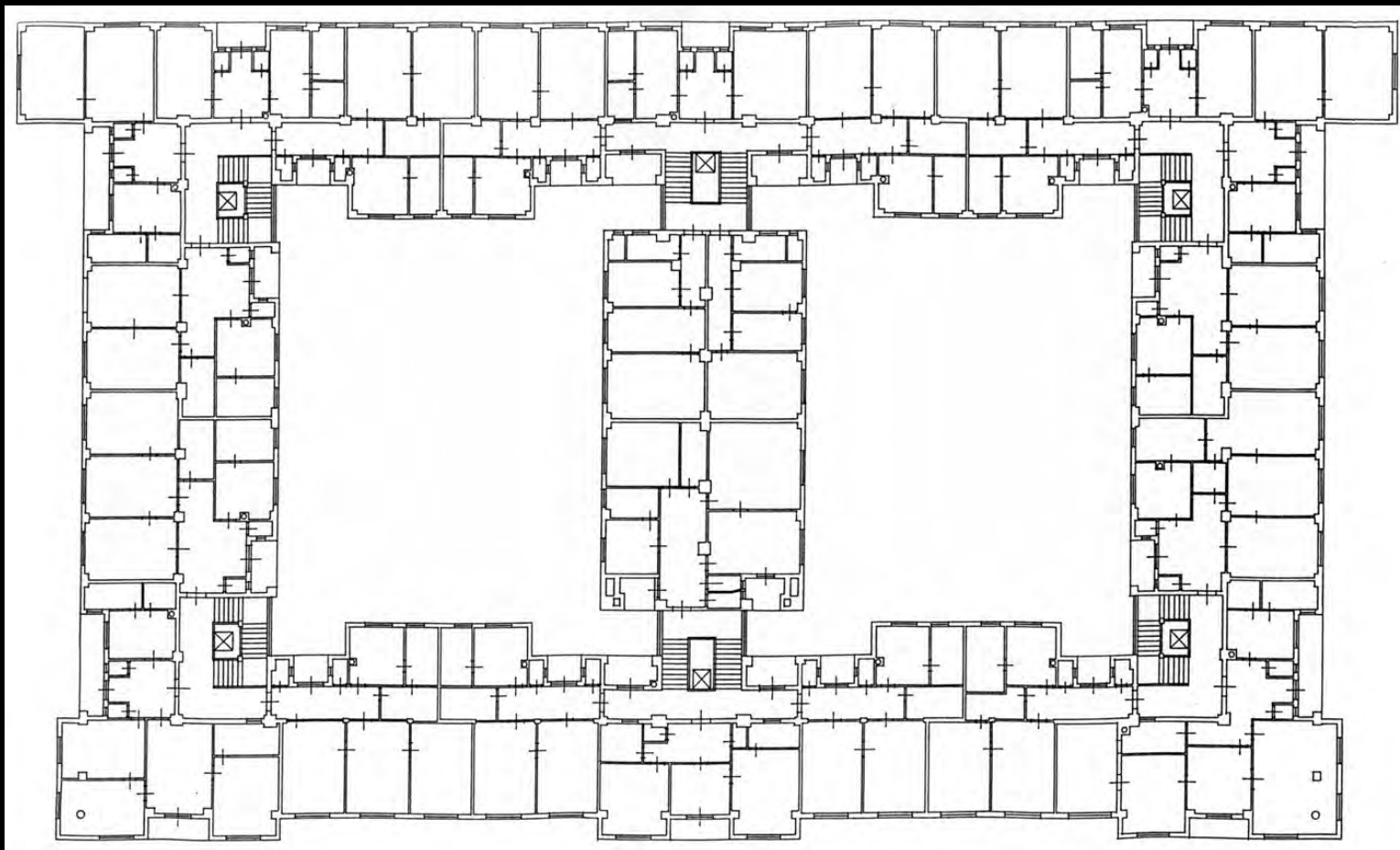
Funkcionalizmus v Československu

Christian Ludwig, Obchodný a obytný dom Manderla, Bratislava, 1930-33

Funkcionalizmus v Československu

Jozef Marek, Obchodný dom Avion, Bratislava, 1931-32

Funkcionalizmus v Československu

Jozef Marek, Obchodný dom Avion, Bratislava, 1931-32

